

щодо захисту прав споживачів. На автозаправочних станціях нам можуть залити до баку авто неякісне пальне, від чого можуть вийти з ладу окремі частини двигуна внутрішнього згоряння і довести провину поставщика пального неможливо. Та ж сама ситуація і зі сферою споживання продукції агропромислового комплексу. На торгових ринках фактично для споживача є щоденний ризик ошукання зі сторони приватних торговців сільгосппродукцією. Фактів підтвердження тому маса. Хоча би окремі телепередачі, щодо журналістських рейдів сільгоспринками великих міст висвітлюють такі явища й спливає весь негатив зазначених вище проблем захисту споживачів.

Як висновок, слід зазначити, що з точки зору закону впровадження інституту медіації до кримінального процесу має низку значних переваг, що доводять наукові дослідження та публікації з урахуванням закордонного досвіду, але цей напрям вимагає критичних доробок як із боку науки, так і практичних дій правоохоронних органів.

1. Назарук О., Онищук А. Медіаційна процедура у кримінальному процесі. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. Ч. 2. С. 74–80.
2. Звягіна І. М. Медіація у кримінальному процесі URL : file:///C:/Users/user/Desktop/Медіація/47216465.pdf.
3. Ткачук А.Ю., Чернова С.Р. Медіація у кримінальному процесі URL : file:///C:/Users/user/Desktop/Медіація/151.pdf.
4. Турман Н. Інститут медіації у кримінальному процесі Польщі та України. URL : file:///C:/Users/user/Desktop/Медіація/54.pdf.
5. Мурзановська А.В., Пожар В.Г. Медіація у кримінальному процесі: досвід України та Польщі. URL : file:///C:/Users/user/Desktop/Медіація/30.pdf.
6. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2015 року № 13. URL : [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15).

Євгенія ЖИДКОВА

викладач циклу спеціальних дисциплін
відділення первинної професійної підготовки,
спеціалізації та підвищення кваліфікації
Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СІМЕЙНОЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Основними цінностями людини є її права та свободи, як невід'ємне благо світової цивілізації, тому питання їх забезпечення постійно перебувають у центрі уваги. Посилення ролі приватного права призвели до актуалізації питання забезпечення належного рівня захисту сімейних прав. Незважаючи на демократизацію українського суспільства, роль судової влади щодо вирішення сімейних конфліктів досі залишається ключовою. Проте у сучасних умовах динамічного розвитку суспільства все частіше виникають випадки, коли судова система не здатна забезпечити ефективне вирішення спору.

Сімейні конфлікти – це одна з найпоширеніших категорій справ, особливістю яких є специфічні взаємовідносини сторін та різноманітність предмету спору, зокрема щодо поділу майна, прав на дітей, виплати аліментів тощо. З огляду на це, судовий розгляд затягується на довгий час, хоча для сімейних спорів украй важливим є швидке вирішення.

Із метою оптимізації ресурсів виникає необхідність в альтернативних методах вирішення сімейних спорів. Найпоширенішим способом у європейських країнах вважається сімейна медіація.

Упровадження інституту сімейної медіації сприяє мінімізації психологічного навантаження на сторони та забезпечує ефективне та швидке вирішення спору. Саме тому цей інститут заслуговує на увагу з боку вітчизняних науковців і практиків із метою глибокого дослідження та закріплення в національній правовій системі.

Звернувшись до статистики, можна прослідкувати доволі не обнадійливі тенденції, адже за останні 30 років кількість шлюбів зменшилася в 3 рази. У 2020 році було офіційно зареєстровано 167,9 тисяч шлюбів, тоді як у 1995 році 431 тисяча. Водночас, за даними Opendatabot, у 2020 році кількість розлучень сягала 119 253 випадків. Зазвичай більша кількість розлучень відбувається через суд – близько 70 % [1]. Як наслідок, спостерігаємо перевантаження судів загальної юрисдикції (справи щодо розлучення, поділу майна, визначення розміру аліментів, визначення місця проживання дитини тощо), а також маємо на сьогодні велику кількість зруйнованих сімей.

Наведене вище доводить доцільність упровадження сімейної медіації в Україні. Внаслідок чого, вважаю актуальним подальший аналіз правових підстав її запровадження та створення плану її реалізації вітчизняним науковим колом.

Відповідно до положень статті 55 Конституції України, кожному надається право в будь-який не заборонений законом спосіб захищати свої права та свободи від порушень і протиправних посягань [2].

Відповідно до ч.1 ст. 3 Сімейного кодексу України, сім'я є первинним та основним осередком суспільства [3]. Варто зазначити, що сім'я створює особливий зв'язок між її членами, тому створення сім'ї є важливим кроком, що має також і певні юридичні наслідки. Водночас, відповідно до статті 7 Сімейного кодексу України, учасники сімейних відносин мають право врегулювати їх за домовленістю або через звернення до суду [3].

Оскільки однією із ознак сімейних відносин є приватність, розірвання цих відносин теж повинно відбуватися приватним, а не публічним шляхом для мінімізації психологічного навантаження, розголосу особистих обставин та негативного впливу на дітей чи інших членів сім'ї.

Сьогодні дуже часто затяжний судовий розгляд, подекуди такий, що містить агресію та амбіції з боку сторін конфлікту має наслідком негативний вплив на дитину, яка стає заручником ситуації. Вирішення сімейно-правових спорів завжди супроводжується високим ступенем емоційного переживання та доволі негативним ставленням учасників процесу один до одного. Небезпідставні образи та постійні непорозуміння лише підбурюють учасників до безапеляційного протистояння та бажання помсти за невинуваті надії щодо щасливого сімейного життя, що практично унеможливує будь-які шанси на самостійне мирне врегулювання конфліктних питань [4].

У такому випадку необхідним є альтернативний шлях вирішення такого роду спорів, що дозволив би з мінімальними фінансовими, часовими затратами максимально швидко і вигідно для сторін розв'язати конфлікт, не втягуючи до нього третіх осіб. На мою думку, серед альтернативних способів вирішення сімейних спорів є медіація. Цей інструмент уже давно використовується зарубіжними країнами та має позитивний результат, який могла б перейняти й Україна.

Сімейна медіація – процес, у якому незалежна третя сторона (медіатор) допомагає сімейним парам, що перебувають на стадії розірвання шлюбу, покращити між ними взаємодію, прийняти вигідні та усвідомлені для кожного з них рішення щодо питань, пов'язаних із розлученням, дітьми, майном. Сімейна медіація може застосовуватися як досудовий та позасудовий спосіб вирішення спору, а також під час судового розгляду справи та вже на етапі виконання судового рішення [5].

Багатьма сучасними країнами вже давно застосовується інститут сімейної медіації, що значно спрощує процедуру розгляду та винесення рішення в сімейному конфлікті. Медіація вже зарекомендувала себе в таких країнах, як: США, Канада, Японія, Франція, Німеччина. У цих країнах медіація в більшості випадків є обов'язковою в спорах з приводу аліментів, що надає можливість закрити спори ще на етапі звернення до суду [6].

Доцільно зазначити, що сьогодні в Україні триває процес законотворення стосовно медіації. Так було прийнято за основу проект Закону України «Про медіацію» [7]. Даний законопроект загалом позитивно оцінюється вітчизняними науковими діячами, адже є першим серйозним кроком України задля регламентації даного питання. Положення даного акту широко обговорюються як звичайними громадянами в соціальних мережах, так і юридичними фахівцями.

Прийняття проекту Закону України «Про медіацію» буде мати позитивні наслідки, зокрема: поширення та популяризацію медіації в цілому, правову регламентацію правового статусу медіації як інституту в Україні, чітке визначення прав

та обов'язків медіатора, його функцій та вимог до нього, загальних юридичних вимог до медіаційної угоди. Водночас, це є ще одним кроком до наближення положень національного законодавства до європейського.

Одночасно, Україна перебуває лиш на початковому етапі впровадження медіації. Громадяни продовжують звертатися до судів, тим самим перевантажуючи і без того не зовсім досконалу судову систему, створюючи собі фінансові витрати та очікуючи рішення у справі тривалий час.

Тому, з метою покращення поточної ситуації, розвитку даного інституту можна запропонувати наступне:

- прийняти проект Закону України «Про медіацію»;
- створити спеціалізовані навчальні центри для майбутніх медіаторів, із залученням міжнародних фахівців; створити умови для обміну досвідом між зарубіжними та вітчизняними медіаторами;
- забезпечити популяризацію правового інституту сімейної медіації серед суспільства;
- створити відповідний орган, підзвітний Міністерству юстиції України, з метою формування державної політики, стратегії та координації медіації в Україні;
- забезпечити ефективну взаємодію даного органу із судовою системою України.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, щодо важливості детального вивчення та подальшого введення в соціальну та правову систему України такого важливого інструменту, як медіація. Цей інструмент допоможе Україні перейняти досвід сучасних держав світу, та оптимізувати врегулювання сімейних правових спорів, а також вивести Сімейний Інститут України на прогресивний рівень.

1. Кількість шлюбів в Україні зменшилася втричі за останні 30 років: Оpendatabot. URL : <https://opendatabot.ua/analytics/love-is-2020>.

2. Конституція України: Закон від 28 червня 1996 року No 254к/96-ВР / Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. No 30.

3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 року No 2947-III. БД «Законодавство України». ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

4. Буров М. Сімейна медіація як альтернатива суду. Електронне видання «Юрист & Закон». ТОВ «Ліга Закон». 2020. No 27. URL : <https://de-jure.ua/wp-content/uploads/2020/07/Simeyna-mediaciya-yak-alternativa-sudu.pdf>.

5. Даниленко Платон. Сімейна медіація як альтернатива суду. Електронне видання «Юридична газета». 2019. No38-39 (692-693). URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/simeyna-mediaciya-yak-alternativa-sudu.html>.

6. Власюк Катерина. Мирись, мирись і більше не сварись. Електронне видання «Юридична газета». 2019. No 38-39 (692-693). URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/miris-miris-i-bilshe-ne-svaris.html>.

7. Про медіацію: проект Закону України від 19.05.2020 року No 3504. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877.